Ч. 13 (13.558). Львів, четвер 18. січня 1934. Poсztowe opłate zapłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 26 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Українські колядки і щедрівки у львівському радіо.

Повідомляють нас, що відомий мужеський хор „Сурма" у Львові відспіває в четвер 18. ц. м. у львівськім радіо низку українських колядок і щедрівок від год. 10 до 10.30 веч. Диригент хору п. Іван Охримович.

—o—

Ліцитація Товариства „Бескид" у Сяноці!

Пишуть нам:

Вже в середу 17. січня ц. р. в год. 10-ій передполуднем у бюрі 31. городського суду в Сяноці відбудеться ліцитація Т-ва „Бескид", яке довели москвофіли своєю розтратною господаркою над беріг пропасти. Ліцитацію веде 7-ох головних вірителів, яких претенсія переходить суму 140.000 зол. На ліцитацію виставили двоповерхову камяницю та дві будівельні площі, яких вартість оцінили на 265.842 зол. Виклична ціна, за яку можна вже купити дім та обі площі, означена на 132.964 зол.; нижче тієї ціни ліцитація не відбудеться.

Напрямні нової австрійської конституції.

В часописі „Форальберґер Фолькецайтунґ" появилася стаття мін. д-ра Ендера, що обговорює напрямні нової австрійської конституції, яку підготовляє уряд. З тої статті виходить, що законодатна установа складатиметься з двох палат: культурної палати, в якій будуть засідати представники вільних фахів та економічної палати, що складатиметься з представників професій господарського характеру. Поважна кількість місць у культурній палаті буде зарезервована для вчительства та представників родинної думки. Вона візьме під увагу історичний досвід і місцеві умовини поодиноких країн, а перш за все їх німецький характер. Будучи водночас виключно австрійською, візьме теж під увагу концепцію закордонної політики. Та найважнішою прикметою нової австрійської конституції буде те, що нераз уже відмічував канцлер Дольфус: головною її основою будуть суспільні католицькі доктрини, подані в енцикліках Льва XIII. і Пія XI.

Нове подруже право православної церкви в Сербії.

З новим роком у православній церкві в Сербії увійшов у життя новий подружий закон, що вносить у досьогіднішне подруже право деякі зміни. Так окремий параґраф цього закону обговорює справу заключування подружого звязку православних священиків, рішуче забороняючи їм женитися вдруге. Новий закон вводить помітні полекші у справах розводу, визнаючи напр. причиною до нього покинення церкви або екскомуніку. Цікаво, що параґрафи, які відносяться до мішаних подруж, зложено на зразок католицького подружого права. Від чоловіка неправославного віроісповідання вимагають таких самих зобовязань та обітниці, як у католицькій церкві від некатолика. Подружжя, заключене перед неправославним священиком, можна за новим законом на домагання одної зі сторін уневажнити. (КАП.)

Французько-німецький торговельний спір.

ПАРИЖ, 16. І. ПАТ. Міністерство промислу і торговлі оголосило комунікат, що обговорює хід французько-німецьких торговельних переговорів. Наслідком нової ситуації, викликаної німецьким розпорядком з 13. ц. м., французький уряд згідно зі своєю контингентовою політикою повідовив німецький уряд, що не може приняти розпорядків, спрямованих проти французького експорту. Німецької відповіди дожидають в Парижі перед 19. ц. м., коли увійдуть в життя передбачені французькі розпорядки.

—o—

Доляр спаде до половини вартости.

Як повідомляють з Вашингтону, в Білім Домі оголошено такий комунікат: Президент Рузвельт і секретар скарбу відбули нараду з демократами і республиканами, членами банкової комісії сенату і палати репрезентантів. Предметом дискусії були способи перенятя скарбом на власність держави всего запасу золота, що находиться у Зл. Державах, а також загальної основи ревальоризації золотої вартости доляра. Президент предложить конґресові спеціяльну еннунціяцію.

Заповіджений крок уважають зворотом в економічних відносинах Зл. Держав. Рузвельт хоче обняти в посідання 720 міліонів долярів золота, зібраного у Федеральнім Резервовім Банку, щоби здевальюувати доляр на 50 прц. і зужити решту надвишки вартости золота на покриття буджетового дефіциту Зл. Держав.

Німеччина фортифікується.

ШТРАСБУРҐ, 15. І. ПАТ. „Де Дернієр Нувель" повідомляють, що здовж ріки Ляв і Везеде Німеччина будує сильну фортифікаційну лінію з трьома системами окопів. Здовж цілої лінії находяться в будові бетонові схоронища, для тяжкої артилерії. Фортифікації творять тревалу, оборонну лінію на випадок збройного конфлікту з Францією.

Пакт балканських держав.

БУКАРЕШТ, 16. І. „Люпта" довідується, що справа балканського пакту з участю Румунії, Югославії, Греції й Туреччини остаточно вирішена. Болгарії дали можність приступити до пакту кожної хвилини.

ЛЬОНДОН, 16. І. ПАТ. Аґенція Райтера довідується, що підписання балканського пакту можна надіятися цього місяця в Сальоніках. Болгарія має теж приступити до пакту.

—o—

ЖАХЛИВА ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

ПАРИЖ, 16. І. ПАТ. Під Невер, департамент Ньєвр, сталася жахлива летунська катастрофа, в якій погибло 6 осіб. Літак „Емерод" з невиясненних досі причин упав зі значної висоти і після вибуху бензини згорів. Зпід останків апарату добули 6 трупів, між якими находиться ґубернатор Індо-Китаю Паскі.

ПАРИЖ, 16. І. ПАТ. У звязку з катастрофою французького літака „Емерод" повідомляють, що тим великим повітряним апаратом міністр летунства Ко відбув недавно подорож до Москви. Цей літак установив низку рекордів швидкости лету.

ВП. Передплатників і Читачів,

які бажають — брати участь у ВЕЛИКОМУ ЛЬОСУВАННІ „ДІЛА", — прохаємо вирівняти залеглости і надіслати передплату ЗГОРИ за час до кінця червня ц. р.

ТРАҐІФАРСА У ЖЕНЕВІ.

„Кадовбова" Ліга Націй без Німеччини і Японії, але — з Совітами!

Львів, 16. січня 1934.

Відкрита вчора у Женеві 78-сесія Ради Ліги Націй має зовсім ґротесковий характер. Увагу глядачів приковують — два порожні місця, зате присутні делеґати находяться більш-менше у ситуації лікарів, які ще швендяються по хаті пацієнта, що лежить в аґонії. Видовище тим більше несамовите, що і всі ознаки живого небіщика і самі лікарі глибоко переконані у безвиглядність всіх ратункових заходів, а проте вживають тих заходів з найбільшою ревністю і такими мінами, наче взагалі нічого не сталося...

Засідання Ліги Націй завжди були претекстом для закордонних міністрів, щоби при особистих зустрічах поза салею нарад полагоджувати справи, яких довга дорога дипльоматичних нот інколи зовсім загрирює. Це й була по-праві єдина добра сторінка женевської установи. Але й цю сторінку використовували держави, для яких Ліга Націй була лише інструментом петрифікації версайської політичної системи в Европі і тому її кулюарні зустрічі втратили своє позитивне значіння. Нині вперше зїхались до Женеви голови держав і керманичі їх закордонної політики з єдиною і безпосередньою метою — ратувати Лігу Націй.

Від формального відчинення сесії престіж здекомплєтованої Ради Ліги Націй не побільшився. Не збільшать його теж запевне надто білими нитками шиті маневри, виявлені відразу на першому її засіданні. Надзвичайно сердечна промова цьогорічного голови Ради, польського міністра Бека, присвячена памяти покійного довголітнього делеґата Італії Шіяльої, абстрагуючи від зовсім справедливого признання заслуг того італійського політика для Ліги Націй, — мала безперечно на меті протиділати сучасним антиженевським настроям у Римі. Другий куртуазійно-дипльоматичний зворот торкався Німеччини: вислано телеграму з „теплим" запрошенням Німеччини на спеціяльне засідання присвячене справі плебісциту в басейні Сари, який — згідно з мировим договором — має відбутися у 1935 році. „Чемність і справедливість" — мовляв — вимагають того, щоби не радити без Німеччини у справі, яка найбільш Німеччину цікавить. Факт, що цей внесок зголосив саме делеґат Франції, підкреслює жагуче бажання тієї великодержави, щоби в якийнебудь спосіб, під якимнебудь претекстом, назад втягнути Німеччину до Ліги Націй і через отой поворот Німеччини — ратувати саму Лігу. Підождати з рішеннями, вичекати до часу „остаточного прояснення" ситуації, яка таки може проясниться через поворот Німеччини — це гасло було застосоване і при справі обсади опорожнених по німецьких урядовцях посад у генеральному секретаріяті Ліги Націй і інших

його бюрах: справу відложили. Прийняті без дискусії рапорти комітетів — гигієни, економічного й статистичного та справа еміграційного статуту, — як дивно звучить та формалістика у дрібоньких справах на тлі повного хаосу у міжнародній ситуації! І якою іронією навіяна згадка про „передпроєкт умови про співжиття народів для цілого мира" в часі, коли ціли світового мира якнайбільш загрожені!

Врешті останній момент трагіфарсу: вістка, що вже на цій сесії зголосять своє приступлення до Ліги Націй — Совіти. Совіти мають заповнити діру, яка повстала через вихід Німеччини й Японії. Совіти мають стати тим партнером, який буде користуватися женевським „інструментом мира" для „пацифікації" міжнародніх відносин!

Нема двох думок, що у вимішній ситуації на Далекому Сході, при небезпеці війни з Японією, та при мареві пакту 4-ох чи такого іншого европейського ареопагу, з якого Совіти булиб виелімінвані, — Совіти заінтересовані в тому, щоби активно підтримати Лігу Націй та шукати опори у держав антинімецького й антияпонського фронту. Тому цілком вірогідною є вістка, що Молотов і Літвінов особисто переконували Сталіна про потребу змінити свій антибуржуазійний фронт також і на відтинку Ліги Націй.

Але нема теж двох думок, що вступ Совітів до Ліги Націй буде останнім цвяхом до домовини тієї установи, остаточним її осмішенням, як знаряддя мира, та остаточним банкроцтвом тактики, що ідеї мира і братерства народів викривила в напрямку верховодства великодержавницьких інтересів, з повним злекваженням волі народів.

В які польські національні свята українські священики обовязані відправляти богослуження?

ПОГЛЯД НА ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ВІДНОСИН МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ЦЕРКВОЮ.

Взаємини між державою і католицькою церквою були ріжні впродовж історії. Від непризнання і заборони та жорстоких переслідувань у перших віках християнства у світовій римській імперії до повного тріюмфу християнської релігії за Максиміліяна; попри темряву і хаос першої половини середневіччя до гегемонії католицької церкви, задокументованої Каноссою римського імператора німецького народу Гайнріха IV; попри теорію рівнорядности духовної і світської влади до теорії і практики „чий край — того релігія" в часах реформації. З відродженням абсолютизму запанувала ідея чинного вмішування державної влади у церковні справи та підпорядкування католицької церкви державі. Ця ідея знайшла свій практичний вислів наприкінці 18. ст. у краях, що входили в склад габсбурської монархії і є знана під іменем йосифінізму. Розвій лібералізму і демократичних державних ідей уформував у ріжних державах білої раси з перевагою католицького населення або значним її числом взаємини між державою і католицькою церквою (та церквою взагалі) у неоднаковий спосіб. Супрематія церкви над державою на теренах европейської культури в новітніх часах перейшла вповні до історії, як і повне поневолення церкви державою. Виняток від останнього творять тепер тільки Совіти, де влада стоїть на явно безбожницькому становищі і поборює кожну релігію і її зовнішню організацію — церкву. Деякі держави проголосили релігію приватною справою при цілковитій рівноправности віроісповідань (Злучені Держави), інші заключили з Апостольською Столицею окремі договори (конкордати) щодо правних відносин католицької церкви в державі, врешті були і такі (передвоєнна Австрія), в яких держава власними законами управильнювала церковні відносини, зокрема католицького духовенства, його обовязки і права (австрійський закон з 7. травня 1874).

ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКЕ ДУХОВЕНСТВО В ПОЛЬЩІ.

У Польщі спершу становище католицької церкви остало було по давньому, очевидно зі змінами, що випливали зі змінених державних відносин, витворених повстанням польської держави з земель, що входили досі у склад Австрії, Німеччини і Росії. На терені Галичини лишалися у правній силі австрійські закони, головно наведений вище травневий закон з 1874 р. з окремим релігійним фондом і дотацією з нього для католицького духовенства.

Так було до 1925 р. Дня 10. лютого 1925 р. Польща заключила конкордат з Апостольською Столицею, оголошений у Вістнику Законів Польської Річипосполитої в 1925 р. ч. 72, поз. 501, що має силу обовязуючого закону, творить тут правну державну основу для взаємин католицької церкви з польською державою і управильнює деякі внутрішні церковні справи, полишаючи зрештою церкві навіть доволі широку автономію. Це спричинило у нас, в Галичині, основну зміну правного становища і *греко-католицького духовенства*. По суті і по законі є воно тепер значно менше залежне від держави, як це було в Австрії, зате без порівнання більше від своєї церковної влади, до якої належить також з деякими обмеженнями виключна обсада церковних становищ.

Погіршилося зате значно — і то дуже значно — матеріяльне забезпечення католицького духовенства в Галичині. Воно спавперизувалося і це є рівнож одною з головних причин, що наше духовенство не бере такої живої участи в громадському житті, як це було перед світовою війною.

Змінені політично-державні відносини відбилися, очевидно, і на становищі нашого духовенства в Галичині. Не відсахнулося воно від нашого народу та його змагань і не відсунулося від громадської праці, але ця праця багато скромніша і тихіша. Супроти теперішньої держави виповняє духовенство свої обовязки і поводиться льояльно, зберігаючи при цьому свою національну гідність. Про індивідуальні випадки — ані чільної діяльности якогось духовника, ані повної байдужности іншого — тут не кажемо.

БОГОСЛУЖЕННЯ НА 11. ЛИСТОПАДА ТА АДМІНІСТРАЦІЙНІ КАРИ НА СВЯЩЕНИКІВ

Не беруся характеризувати обовязуючого конкордату у цілості й у його важніших постановах. Зверну увагу тільки на VIII. статтю конкордату з огляду на події, що мали місце у ниці східно-галицьких повітів з приводу ювилею 15-ліття відновлення державного життя Польщі в дні 11. листопада 1933 р. Зайшли випадки, що деякі наші священики того дня відправили Службу Божу у темних ризах, за що дотичне старосто покарало їх високою грошевою карою на основі 18. статті права про проступки (розп. президента з 11. липня 1932 В. З. П. Р. ч. 60 поз. 572). Цей параграф звучить: „Хто на публичному місці демонстраційно виявляє нехіть або легковаження для польської держави або державних інституцій, підпадає — якщо за вчинок не грозить суворіша кара — карі арешту до двох тижнів, або грив[и] до 500 золотих. Обвинувачені священики боронилися тим, що на день 11. листопада 1933. мали замовлені заупокійні Служби Божі, заздалегідь заповіджені, що не мали ніякої інструкції щодо відправи богослуження на цей день від своєї церковної влади та що і політична державна адміністрація не зверталася до них безпосередньо чи через ординаріяти про відправу богослужения в цей день. Тим самим, відправляючи звичайне або окремо замовлене заупокійне богослуження, не допустилися проступку, бо не проявили демонстративно неохоти або легковаження для польської держави, супроти якої виконують льояльно всі обовязки, наложені законом.

На свою оборону покликалися вони і на постанову VIII. ст. конкордату, котра звучить: „В неділю і в день національного свята Третього Травня, ті, що відправлятимуть богослуження, будуть відмовляти літургічну молитву на намірення (помисьльносьць) Річипосполитої Польської і її Президента". Цю постанову кожний католицький священик виконує, а понад ту постанову нема у польських законах *ніякої обовязуючої норми* про спосіб відправи богослужень на інтенцію Польщі чи її президента, ані таких окремих норм не видали греко-католицькі ординаріяти

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. СІЧНЯ 1934.

БАРБЕЙ Д'ОРЕВІЛІ. 4)

Кармазинова завіска.

— Треба признати — кажу — що для людини з уявою це вікно має своє обличчя.

— Не знаю, що воно має для вас — казав далі Брассак — але знаю, що воно має для мене. Це вікно моєї першої кімнати з часів військової служби. Я мешкав там... Ех, чорт! тридцять пять літ минуло з того часу! поза цією завіскою... Вона виглядає так, якби зовсім не змінилась за стільки і освітлена точнісько так, як тоді, коли...

Він зупинився знову, стримуючи думку, але я конче хотів, щоби він відкрив її.

— ...коли ви як підпоручник проводили безсонні ночі на студіях тактики?

— Ви робите мені надто велику честь — відповів він. — Дійсно, я був тоді вже підпоручником, але ночі проводив я не на тактиці і коли моя лямпа світилась у нецензурні, як кажуть статечні люди, години, то не на те, щоб читати маршала Саксонського.

— Одначе — перебив я йому швидко, наче відбивом ракети — може на те, щоб його наслідувати?

Він відбив мій мячик:

— О! тоді я ще не наслідував маршала так, як ви це розумієте. Це було значно пізніше. Я був тоді ще літваком у гарному мундурі підпоручника, але дуже неповоротний і несміливий супроти жінок, хоч вони ніколи не хотіли у це повірити, мабуть через мою бісову фізіономію. Ніколи я не вмів використати тієї своєї боязкости супроти жінок. До того-ж у тих гарних часах я мав усього сімнацять літ. Я саме покінчив військову школу. Тоді її закінчували у тому віці, я в якому нині до неї вступають і коли імператор, той страшний людоїд, був ще якийсь час продержався, він мав би двацятилітніх вояків, як азійські султани мають девятилітні одаліски.

— Коли він почне про імператора та одалісок — подумав я — то нічого не вивідаю.

— А проте, віконте — почав я знову — я побоюся об заклад, що ви зберегли таку живу згадку про оняте вікно тільки тому, що за його завіскою була якась жінка, що вас цікавила!

— І ви вигралиб — сказав він поважно.

— Далебі, я був певний цього. Така людина як ви, що переїхала через таке мале провінціональне містечко від часу своєї першої військової служби не більш десяти разів, могла зберігти живий спомин про освітлене вікно в ньому, ще й серед темряви, хіба тоді, коли вела тут облогу, або взяла приступом жінку!

— Облоги тут не вів я ніякої, бодай у військовому розумінні — відповів він так само поважно, але він часто прибирав поважний тон, коли хотів жартувати — а з другого боку, чи можна казати про облогу, коли вам хтось швидко піддається? Та я вже вам казав, що я був зовсім тоді нездатний узяти жінку приступом і без приступу... Отже не жінку я здобув, а здобули мене!

Я вклонився йому, але чи він запримітив це у темному повозі?

— Здобули Берг-оп-Зоом*) — кажу.

— А сімнадцятьлітні підпоручники — додав він — не бувають звичайно неприступними Берг-оп-Зомами ні щодо розуму і ні щодо невинности.

— Отже ще одна пані або панна Путифара...

— Так, це була панна — відповів він з комічною добросердістю.

— Але в даному випадку Йосиф був вояком... і то таким, що не втік...

— Навпаки втік — відповів він зовсім холодно — хоч і занадто пізно, ще й який переляканий!

— Історія, що вам дала такі враження, мусить бути прецікава, капітане!

— Ех! — сказав він раптом — коли ви цікаві то можу вам її оповісти; вона вїлася в моє життя як квас у сталь і позначила темною плямою всі мої насолоди гуляки! Ах! не завжди виплачується бути гулякою! — сказав він з такою мелянхолією, якої я не сподівався ніколи від такого гульвіси дужого, наче опанцирений корабель.

І він знову підняв шибу; може боявся, що звук його голосу долине туди і на дворі почують, що він оповідатиме — хоч навколо нашої нерухомої і ніби покиненої карити не було нікого. Чи може рівномірне шарудіння мітли, що зростало то знову втихало, видавалось йому прикрим супроводом до його оповідання? Я став слухати його, заслуханий тільки в його голос — у найменші відтінки цього голосу, бо не міг бачити його обличчя, з очима впяленими у вікно з кармазиновою завіскою, що все світилося тим самим привабливим світлом.

Віконт почав оповідати:

— Отже я мав тоді сімнацять літ і саме скінчив військову школу. Мене призначили підпоручником у звичайний піший лінійний полк, що нетерпляче ждав наказу йти у Німеччину, де імператор вів кампанію відому в історії під назвою кампанії 1813 року. Я ледве встиг попрощатись зі своїм батьком у глухій провінціяльній закутині і приїхав до свого баталіону, от до цього міста, де тепер зупинились. У цьому маленькому містечку, всього на кілька тисяч мешканців, стояли залогою тільки наші два перші баталіони... Два інші розміщені були по сусідніх селах.

(Продовження буде).

*) Bergen op Zoom — нідерляндське місто, колись [illegible] 1747 р.

Цю справу можуть реґулювати теж збірні договори, але так щоб постанови не кривдили працьовників, не скорочували їхніх законних прав.

Дальша новина, що її впроваджує новеля, це можливість домагатися від працьовника, щоби він *відробив до 3-ох тижнів невироблені ще години* (очевидно, не з причини недуги, тільки через льокальні свята, тощо), при чому години праці на добу не можуть переступати 9 годин, а в 4-ох тижнях 192 годин.

Закон реґулює далі *винагороду за надзвичайні години:* додаток 25 відс. (плюс до нормальної заплати), а вночі, неділі і свята 50 відс. більше (давніше було 50 і 100 відс., отже на половину менше). Очевидно „відроблювання" годин не є тотожне з надгодинами.

Зміни щодо *відпусток* не є поважніші. Ріжниця полягає в тому, що робітник побирав досі плату за свята і неділі в часі відпустки як за дні праці. Тепер діставатиме він плату тільки за дні, коли дійсно працював би, якщо не мав би відпустки.

*

Новий закон про обезпечення можна представити коротко осьяк: він впроваджує *емеритальне обезпечення фізичних робітників*, відоме тільки в зах. Польщі (б. нім. займанщині) і в проєкті поборюване дуже завзято світом працедавців (безуспішно!). Дальше він стягає орґанізаційно всі обезпечення в одно („сцілене") і з уваги на нові оплати (емерит. обезпечення робітників) обнижує вкладку від обезпечення на випадок недуги, при чому впроваджує дрібні оплати за лікування.

Які будуть вкладки на обезпечення згідно з новими приписами? Ось питання, яке всіх тепер цікавить.

Умові працьовники на обезпечення від недуги платитимуть 2.3 відс. своїх дійсних заробітків (а не від зарібкових груп, бо ці тепер скасовані), і стільки ж платитимуть за них працедавці. У сумі вкладка на це обезпечення буде рівна 4.6 прц. заробітків. Вкладка на обезпечення емеритальне і безробіття зменшає заробітки на 10.8 прц. Якщо платня є нижча 60 зол. місячно, то 6.48 зол. платить в цілости працедавець. При заробітках від 60—400 зол. місячно 2/5 платить працьовник, а 3/5 працедавець, від 400—725 платять вони по половині, а при вище 725 зол. платить 3/5 працьовник. До того всього доходить ще 1.1 прц. обезпечення від випадків і 0.3 прц. заробітків на покриття дефіцитів обезпечень від випадків. (У хліборобстві 0.8 і 0.2.) Одно і друге платить працедавець.

Вкладка умового працьовника разом для всіх категорій рівна 16.8 прц. його заробітку, з чого, залежно від висоти цього заробітку, платить сам працьовник 6.6—8.78 прц.

Інакше *з фізичними робітниками*. Тут висота вкладки є 5 прц. (по половині з працедавцем). При денному заробітку 2 зол. працедавець платить усе сам. Емеритальне обезпечення (інвалідство і старість) рівне 5.2 прц. із заробітків, з чого робітник платить 1.9 а працедавець 3.3 прц. З обезпеченням від випадків є докладно таксамо, як в умових робітників. Злучені обезпечення не дотичать тільки безробіття фіз. робітників. У цій справі важні дотеперішній закон з 1924 р. і новеля з травня 1932 р. і аґенди веде дальше Фонд Безробіття.

Згідно з розпорядком Палати Соц. Обезпечень треба було зголосити всіх працьовників до 15-го, що відтак — як це ми вже в „Ділі" писали — продовжено до 21-го ц. м. Зголосити до Суспільної Обезпечальні (у Львові вул. Браєрівська 8.) треба всіх, були чи не були вони досі зголошені в „Зупу" і в Касі Хорих.

Рівночасно появились нові приписи дотично чинитьб Суспільної Обезпечальні (давної Каси Хорих) на випадок недуги працьовників. Та про це поінформуємо пізніше.

В. Н-вич.

Проти більшовицького гнету і проти русифікації України.

Українські соціялістичні партії про теперішнє положення на Україні.

У другому з черги цьогорічному числі тижневика „Громадський Голос" опублікували українські соціялістичні партії енунціяцію в справі теперішніх відносин на Україні. В енунціяції читаємо:

„Вже давно не переживав український нарід на всіх своїх землях такої катастрофи як тепер. Нужда й голод охопили міліонові маси українського народу на широких просторах українських земель. А разом з тим усякого роду політичний і національний утиск ще загострює нестерпне положення українського народу.

„Незалежно від світової господарської кризи, на Великій Україні господарська руїна, викликана загальною політикою більшовицької Москви, досягла страшних розмірів. Небувалий у світі економічний визиск України московською диктатурою привів до нового голоду, що нищить міліони українського народу.

Разом із тим систематичним винищуванням населення Великої України, московська комуністична диктатура почала проводити ліквідацію культурно-національних здобутків української революції. Російський націоналістичний режім касує українські школи, видавництва, руйнує наукові і просвітні установи, переслідує і нищить фізично працівників української культури, послідовно відновлює стару, дореволюційну політику русифікації.

„Щоби закрити перед світом справжні причини своєї нелюдської політики на Україні, російська комуністична влада навмисне ширить брехливі чутки за кордоном про те, що буцімто український національний рух є „інтриґою" заграничної капіталістичної реакції, зокрема німецьких фашистів.

Шоб це нібито „доказати", російська більшовицька влада вживає своїх відомих засобів терору й провокації. Після провокаційного процесу проти чільних українських діячів на чолі з Єфремовим, і після розстрілів тисячів українських соціялістів, російські комуністичні диктатори тепер готують нову розправу вже над визначними діячами комуністами, які винні перед Москвою лише тим, що належать до української національности. Протягом 1932-33 рр. богато комуністів-українців погибло від

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 20. СІЧНЯ 1934.

Д-Р Л. МИШУГА. 3)
Ню Йорк Н. Й.

ОЛЕКСАНДЕР АРХИПЕНКО.

ДО ПОЧУВАНЬ І РОЗУМУ.

Як дивитись на твори Архипенка? У першу чергу треба вдуматися в його творчість, щоби його відчути і щойно потім добачити дійсний образ того, що є нераз начеркнене тільки звичайною лінією. Бо це Архипенко, коли бачите порожню там, де, здавалося би, треба було її виповнити. І це творчість Архипенка, коли бачимо твори без рук, голови чи ніг там, де можливо звичайний здоровий розум вимагав би, щоби вони там були. Бо твір Архипенка — це не живе тіло, а уява генія, яку треба відгадати. Він знає, що творить. Він у своїй уяві бачить ясно образ задуманого твору. Він вплітає у глину, мармор чи метал і свою фільософічну думку. Тому так тяжко розуміти його творчість та її відчути. Бо треба напружити добре мозок і нерви, щоби перенестися в душу великого артиста і зрозуміти його думку та відчути його почування, передані в його творчости. Хто нездібний до цього, ніколи Архипенка не відчує і не зрозуміє. Бо він не фотограф. Він не той, що копіює. Це той різьбар, маляр чи рисівник, який слідить за рухом, за виявом енергії, щоби це потім переробити в живу форму при помочі долота чи кисти. І тут ніхто не є його взірцем і ніхто йому не імпонує до такої міри, щоби він його копіював. Навіть сама природа не здібна наклонити його до цього. Архипенко творить самостійно, почуваючи себе паном на полі мистецтва.

І тому не диво, що він такий абстрактний, що в нього завжди в уяві лінія і простір. Це він вглиблюється в той абстрактний світ саме тому, що природним шляхом неможливо йому знайти таких способів, якими можна би віддати найбільші тонкости руху-енергії, себто життя й думки.

АРХИПЕНТУРА.

Для Архипенка не істнує ніяка теорія мистецтва, тільки краса і життя. Мистецький твір в Архипенка — це головно емоціональна маніфестація генія, а не процес розумування. Енергія — це життя, а рух — це вияв енергії. Роздумування над тим, щоби віддати це життя-рух у мистецтві, довели Архипенка до його винаходу — машини, відомої під назвою „Архипентура". Це вища форма мистецтва, бо вона віддає енергію. Це „живе малярство". Ми бачимо на образі дійсний живий рух, який тому, що живий, є кращою маніфестацією тої особи, яку віддає.

Архипентура не є звязана часом і простором до тої міри, як статичне малярство. Тим чином вона може віддати краще характер, виховання, думки, бажання й інтеліґенцію людини чи звіряти. Вона навіть „малює час", бож рух є теж обнятий часом.

Все це, як бачимо з тої короткої згадки, річи нові й нелегкі до зрозуміння, а не то до виконання.

Понад 10 років працює над тим наш митець, але покищо незадоволений з того геніяльного винаходу, який потребує ще удосконалення. Та в тім часі, коли Архипенко мучиться над його удосконаленням, саму ідею Архипенка вже практично використовують віддавна на Бродвею в Ню Йорку, при величезних ріжнокольорових оголошеннях, де, як відомо, теж віддають рух.

Та сам Архипенко уже нераз відкидав оферти на вжиття його винаходу для реклями, бо вважав свій винахід недосконалим.

„МА".

Минулий рік зазначився у творчости Архипенка тим, що в нім зявилися, як каже **Inez Cunningham**, найцікавіші різьби, які колинебудь вийшли з-під руки артиста. Його містицизм та гльорифікація жінки дійшли свого вершка в трьох його різьбах, названих: „**Mâ-Meditation**", „**Mâ-Distributing Power**", і **Mâ-Apparition**".

Одна з них „**Mâ-Meditation**", має бути вислана до Національного Музею у Львові. Її вважає критик **C. J. Bulliet** найкращою з усіх трьох різьб.

А коли звичайна людина оглядає ті архитвори Архипенка, то хіба треба піти за критиком з „**Blooklyn Eagle**" і заявити: „З критичного боку не можна сказати про скульптуру Архипенка нічого іншого, як те, що вона чудова". А позатим дамо слово самому Архипенкові для пояснення цих найважніших творів (бо про інші є томи ріжних критик і студій).

Поетичне оповідання Архипенка звучить (у перекладі з англійської мови) так:

В одному великому місті зявилася жінка — висока, струнка, широкоплеча. Своєю красою чарувала всіх. Бо хто на неї раз споглянув, не забував її ніколи. Називалася вона: „Mâ".

Прийшла до винахідника.

Як обмінялись обидвоє поглядами, зродилася в одну мить така сила, якої людським істотам не одоліти.

Спитала: „Та чому ти сумуєш?"

„Бо те, що люблю, померло", відповів, „а моє серце й мої думки — як та надвоє розкраяна куля".

(Продовження буде.)

...нка Ліска) у справі будови Кооперативного Дому у Львові і про інші справи.

Кооп. **Макогін** (Жовчів) про наладнання кооп. діловодства.

Кооп. **Чертів Іван** (Рівенщина) в справі масового членства, одна родина, один покупець.

Кооп. **Паливода** (Лани — Бібрка) про недобори в кооперативах.

Кооп. **Прокопчук** (Первятичі) — про пропаганду кооп. ідей серед жіноцтва; промовляє проти курення.

Кооп. **Кузич** (Березів) про орг. справи. В тім місці подає голова зборів, що дістав звістку, що кооп. **Іван Кіфяк** з Космача помер нагло, беручи участь у змаганнях Карпатського Лещатарського Клюбу, наслідком нещасливого випадку. Присутні вшанували память Товариша праці встаючи з місць.

Голова **інж. Юліян Павликовський** торкається справи організації жіноцтва в рямцях нашої кооперації, подаючи причини, через які жіноцтво брало досі невелику участь у працях кооперації. Закінчуючи підкреслив предсідник вагу сьогоднішних зборів не тільки, як ювилейних зборів, але також, як прояву надзвичайної едности і суцільности нашої кооперації. Потім начеркнув значіння нашої кооперації в нашому національному житті на тлі наших господарських та аграрних відносин. Кооперація дає теж розвязку аграрного питання і навіть безробіття. Побажав дальших успіхів кооперації і закрив збори в год. 9-ій веч.

Ювилейна Святочна Академія.

З НАГОДИ 30-ЛІТНЬОГО ІСТНУВАННЯ РСУК.

У вівторок, 16. ц. м. в 12 год. пол. відбулася у салі Великого Театру у Львові святочна академія з нагоди 30-літнього ювилею Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Велика 3-поверхова саля була вщерть виповнена кооперативними провідниками з цілого краю, службовиками кооперативних установ м. Львова та гістьми зпоміж старшого громадянства і молоді. Присутні були теж обидва владики, Прев. о. еп. Іван Бучко і о. еп. Никита Будка, голова УНДО й УПР пос. д-р Дм. Левицький, майже всі посли й сенатори, та взагалі представники всіх найповажніших українських господарських, політичних, культурних і професійних організацій та установ. У льожі воєвідства підчас 2-ої половини Академії присутній був віцевоєвода п. Соханський.

На прегарно удекорованій естраді, на жовто-блакитному тлі пишався український кооперативний прапор.

Відкрив Академію директор РСУК **пос. О. Луцький**, який у короткій красномовній промові зобразив творчий розвиток та притягаючу доосередкову силу української кооперації, якій прийшли оце поклонитися представники всього організованого українського нац. життя і від імени кооперації склав усім присутнім за їх співучасть у кооперативному святі подяку.

Хор „Сурми" під управою п. Івана Охримовича відспівав згучний, у маршевому такті втриманий **кооперативний гимн**, композиції Б. Кудрика до слів Анатоля Курдидика (на жаль — на афішах і програмках не зазначено авторства гимну). Присутні вислухали гимну стоячки. Перший голова Ради РСУК **през. д-р Кость Левицький** пригадав початки творення підвалин під господарську організованість українського народу в Галичині, перші невдачі й пізніші успіхи, добуті важким досвідом. З черги послідували привіти. Устні привіти були лише два: **ред. Василя Мудрого** від „Просвіти", як від тієї спорідненої установи, що перша промощувала стежки народній освіті, — та від одного селянина, як представника **волинської кооперації. Інж. д-р Е. Храпливий** відчитав найважніші привіти. Їх надіслав м. і.: Міжнародній Кооперативний Союз у Льондоні, Центральний Кооперативний Банк у Парижі, Кооперативна Унія у Менчестері, Центральне Обеднання Споживчих Кооператив Франції у Парижі, Кооперативний Банк у Празі, Центр. Кооп. Союз у ЧСР, Центр. Коопер. Союз Хорватії у Загребі, Союз Східно - швайцарських Хліборобських Товариств, Союз Хліборобських Кооперативних Товариств у Берліні, Союз Білоруських Кооператив у Вильні, Центральний Союз Естонських Кооператив у Таллінi, Союз Народніх Банків у Софії (Болгарія), Ревізійний Союз Хліборобських Кооператив у Варшаві, Союз Споживчих Кооператив „Сполем", Польський Молочарський Союз у Кракові, Німецькі Союзи Хліборобських Кооператив у Познані і Ґрудзьондзу, кооператор б. віцепремієр Туґут і і., — не рахуючи українських краєвих і закордонних установ і організацій. **Разом наспіло 2.117 привітів.**

Три пісні, відспівані — як звичайно чудово — **арт. Михайлом Голинським** (Балтарович: „Прощання", М. Гайворонський: „Ой козаче мій", і М. Лисенко: Арія з опери „Тарас Бульба") закінчили першу частину Академії.

Після перерви теперішній голова Ради РСУК **сен. інж. Ю. Павликовський** представив у короткому нарисі ідеольоґічні підстави й напрямні української кооперації, підкресливши її ідеалістичний та громадський характер і вказавши на той довгий шлях, який прийшлось перейти нашій кооперації від філянтропійної романтики її початків, по нинішній день, в якому вона базується на наймодерніших зразках, пристосована до своєрідних суто-національних потреб.

Арт. Марія Сокіл викликала захоплення трьома піснями (В. Барвінський: „Ой поля ви, поля", С. Василенко: „Женці" і Мусорґського „Думка Парасі" з опери „Сорочинський Ярмарок"). **Роман Купчинський** віддеклямував навіяний палким оптимізмом і бальорістю власний прегарний вірш, присвячений Ювилеєві РСУК а **Марія Сокіл і Михайло Голинський** відспівали ще спільно дует з опери Бізета „Шукачі перел". **Хор „Сурми"** вичерпав вокальну частину програми Академії, а **Національний Гимн**, підхоплений цілою салею, закінчив це рідке свято.

—o—

Довкола стабілізації доляра.

ЛЬОНДОН, 16. І. ПАТ. Вся увага англійської преси спрямована на останні монетарні розпорядки през. Рузвельта. Не можуть вони бути рівнозначними зі стабілізацією доляра, бо більше є даних, що доляр буде вагатися в границях 50 до 60 прц. первісної вартости.

Англійські часописи не роблять покищо алярму й їхні погляди не є песимістичні. Якщо Зл. Держави схочуть залляти англійський ринок здевалюованим доляром, то британський уряд може з успіхом цьому перешкодити введенням нової митної тарифи.

Часописи передбачують наглий зріст цін товарів в Америці, наслідком чого вивіз товарів з Европи до Зл. Держав перестане оплачуватися. Побоюються щодо будучности французького франка і золотого бльоку. Одначе деякі успокоюючі інформації дав секретар скарбу Морґентав, який заявив, що порозуміння між Зл. Державами, Британією і Францією вистарчить, щоби запевнити міжнародню стабілізацію, для якої Зл. Держави були би готові згодитися на редистрибуцію всього золота і позичити його іншим державам у формі скарбових кредитів.

—o—

Зиск на спадку доляра.

На засіданні соймової буджетової комісії 15 ц. м. референт пос. Чапський зясував стан державних довгів. Виходить, що внутрішнє задовження Польщі дає 627 міл. 86 тисяч, заграничне 3 міліярди 596 міл. 374 тисяч, отже загальне задовження дійшло до 4 міліярдів 196 міл. 864 тис. зол. До зменшення задовження, головно заграничного причинився значно спадок заграничних валют. На долярових позичках державний скарб зискав наслідком спадку доляра 939 міл. 718 тис. зол., на спадку фунта 66 міл. 424 тисяч, або разом, не числячи скандинавської валюти, коло 1 міліярда 143 тисяч зол.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. СІЧНЯ 1934.

М. ГАЛУЩИНСЬКИЙ. 4)

З Українськими Січовими Стрільцями.

СПОМИНИ З РР. 1914—1915.

Страшні сцени. — Приказ явитись у Львові.

Не буду дальше описувати сцен утечі, сцен того роду, що серце кровавилося, а сльози тяжко було спинити. А це тому, що нічого цікавого тим не скажу, бо майже кожний з нас те бачив на цілім просторі нашої Землі. Коли ось-так сиджу, чую, що хтось питається за мною. Побачив я майора, який назвав себе командантом повітового загального ополчення № 36. Коли я йому представився, він заявив мені, що прийшов на приказ львівської військової команди (Militärkommando) стягнути з мене протокол, чому я не послухав приказу тої команди і не відійшов до Львова. Після вияснення мого і мого команданта надпоручника д-ра Рітля, що ми про ніякий приказ нічого не знаємо, майор відійшов з тим, що повідомить про це військову команду у Львові. І вже 17. серпня 1914 р. вполудне дістав я телеграфічний приказ явитися у Львові і зголоситися у військовій команді у капітана Берґера. Всі дані говорили за тим, що моє покликання було у звязку з УСС. Та всеж таки дуже я не вірив у те і полишив усі свої річи та чуру в Золочеві, а сам виїхав нічним поїздом до Львова. Ріжні думки напливали мені до голови, але ніколи не уявлялося мені навіть у найстрашнішім сні, що станеться так, як сталося.

*

* *

II.

Що я застав при вул. Мохнацького. — В Академічному Домі. — Невдоволення з д-ра К. Трильовського.

Саме над раном приїхав я до Львова. З двірця Підзамче пішов я просто до „Народньої Гостинниці". Хтось сказав мені, що коли я хочу дещо певного довідатися, то можу це осягнути лише в У. П. Т. при вул. Мохнацького. Не відтягаючи справи на пізніше, пішов я просто до У. П. Т. і застав там ось такий образ: На коридорі в партері стоїть стрілець в одністрої з жовтавого сукна з крісом на плечах. Іду сходами на гору й очам своїм віри не йму. Великанськими буквами виписано над дверима: „Боєва Управа", „Ґенеральний Штаб". На ріжні оповіщення на дверях не звертав я тимчасом ніякої уваги, лише пішов у напрямі тих дверей, над якими виднів кольосальний напис: „Ґенеральний Штаб". У першій кімнаті застав я кількох молодих студентів, між якими був Петро Дідушок, б. мій ученик. Він сказав мені, що я ще нікого не застану тепер, а це тому, що всі беруть участь у цісарському святі. По всякій імовірності д-р Трильовський, який є головою Боєвої Управи, находиться в Академічнім Домі, де бере участь у цісарському святі, на якому має виголосити відповідну промову.

Бажаючи конечно бодай когонебудь з наших людей побачити, аби довідатись чогось певного, заки зголошуся у військовій команді, пішов я до Акад. Дому. Але там не застав уже нікого, крім стрільців, які громадками або лежали на землі, або поралися коло кухні, поставленої на подвірю Акад. Дому. Розуміється, що і тут не бракувало одного стрільця з крісом, який перед брамою Акад. Дому стояв на сторожі. Самі стрільці були всі у своїх одягах, в яких прийшли з дому. Вибираючись у стрілецтво, певно кожний з них убирався в те, що мав найгірше, надіючись, що тут його зараз переберуть в однострій. Тому й усе те виглядало досить дивно. В більшій частині обідрані і босі молоді люди, які зі спокоєм, типовим для наших людей, очікували дальшого ходу подій. Вперше мав я нагоду бачитися з одним — пізніше досить типовим — стрільцем-старшиною Устіяновичем. Людина старша, борода поважна, шапка січова, а при боці довга кавалерійська шабля. Не тямлю, які він носив відзнаки. Здається, були це три золоті паски на ковнірі, що мало означати сотника. Не зважаючи на те, що він сотник, а я лише поручник, — зробив військову поставу, зложив рапорт, мабуть догадуючись, що говорить з будучим командантом стрільців. Одначе я питав головно за тим, чи був тут д-р Трильовський. Устіянович потвердив, що був, що мав промову до зібраних стрільців про значіння свята, а опісля пішов до міста.

Повернув я назад до У. П. Т. Тут застав уже кількох знайомих. Точно не пригадую собі всіх присутніх, але був тоді радник Рожанковський, д-р Волошин, д-р С. Шухевич і ще дехто. Привитали мене відразу тим, що я маю взяти провід УСС, і показали мені мапу з картону, на якій великим письмом, почерку проф. Боберського, стояло „Начальний Вожд". По мінах присутніх бачив я якесь невдоволення, яке зараз виявилося. А причина його — це виступ д-ра Трильовського, який, ідучи за радикальними засадами, був противний участи УСС у цісарськім церковнім святі. В тім першім демонстраційнім виступі стрілецтво не взяло участи, а чейже робити так не слід, це робить недобрий настрій. Стрілецтво, яке покликане виступати корпоративно, яке має противажити виступи польських леґіоністів, не сміє відтягатися від того роду виступів.

(Продовження буде.)

Зі сойму.

БУДЖЕТОВА КОМІСІЯ. — ФОНД БУДОВИ ДОРІҐ.

В дні 15. січня ц. р. радила буджетова комісія сойму над буджетом державного дорогового фонду, який повстав у 1931 р. Цей фонд має на меті збірку капіталів на удержання державних доріг та на будову мостів. На нього складаються податки від т. зв. механічних підвод і дотації з державного скарбу. Як відомо, в пляні було затягнути позичку в сумі 400 міл. золотих і розбудувати цілу дорогову сіть. Одначе пляни не дуже вдалися, а це тому, що практика виявила невдачу у прибутках деяких позицій до тої міри, що могло стягнути ледви 10 проц. передбачуваних впливів. На цей рік прелімінують у прибутках загальну суму 15 міл. 813 тисяч зол., себто майже половину з того, що хотіли осягнути в мин. році. Замітне те, що на будову й утримання доріг, належних державі, визначено суму ледви 1,271.000 зол. Натомість на адміністраційно-персональні справи призначено аж 5,642.000 зол. та на сплату позичок і зобовязань з минулого часу аж 15 міліонів. Цей фонд дуже сильно атакували ендецькі посли, а передовсім проф. Рибарський, який доказував, що фонд не має ніякого оправдання і що його істнування безосновне.

При цьому фонді промовляв від Українського Клюбу **пос. Великанович.** Він порушив справу контролі над податками, які платять наші люди до Повітових Рад на вдержання повітових доріг, ствержував, що під нинішню пору стягання з людей аж 100 проц. податку на дороги є завеликим тягарем, а це тимбільше, що ці гроші в дуже малій скількости йдуть на розбудову доріг. Ці фонди обертають у 45 прц. на адміністрацію дорогової установи, а решта йде тільки на дороги, потрібні протеґованим одиницям по повітах, або ці податки обертають безцеремонно на потреби удержання урядовців Повітових Рад. Також з дорогового фонду визначують у дуже малій мірі фонди на будову мостів у полудневих воєвідствах, а є випадки, що нехтують навіть резолюції, ухвалені буджетовою комісією, як це мало місце з будовою моста в Різдвянах, теребовельського повіту. Там призначили в мин. році поважнішу суму титулом субвенції на будову моста на Сереті, громада зложила камінь і дерево — і тільки через невиконання ухвали комісії та доручень міністерства комунікації моста нема донині. Також не дбають за будову мостів у таких повітах, як Турка, Сколе, Стрий, Калуш, а з людей стягають високі оплати за вживання поромів, які повинні бути безплатні, а це тому, що ці пороми заступають недостачу мосту. В закінченні промовець домагався обниження дорогових податків щонайменше до суми 50 прц.; крім того домагався з фонду будови доріг більших дотацій на будову мостів на терені Східної Галичини і Волині.

—o—

По широкому світі.

— На основі поголоски передові гітлерівські чинники звернулися до ген. Людендорфа, пропонуючи йому високе становище в армії, однак він не згодився.

— Трансатлянтійський лет італійської ескадри під проводом ген. Бальбо коштував 7,442.000 лірів.

— Коментарі німецької преси вказують, що німецький уряд відкине запрошення ради Союзу Народів вислати свого представника на дискусію в справі плебісциту в Саршині.

— Австрійський міністр скарбу Буреш заявив, що уряд Дольфуса приготовляє конверсію позички Союзу Народів.

—o—

Рузвельт стабілізує доляр.

ЛЬОНДОН, 16. І. ПАТ. Президент Рузвельт зголосив письмо до конґресу, в якому доторкнувся основної проблеми стабілізації доляра і резерв золота. Рузвельт заявляє, що згідно з постановами у справі привернення справедливого рівня цін та згідно з прямуванням до стабілізації купної сили доляра, звертається з проєктом закону, який має на меті поправити фінансову й монетарну ситуацію. Він хоче створити постійні резерви, які будучи в руках уряду, позволять оздоровити валюту.

З моментом переняття урядом всього запасу золота надійшла пора означити вартість доляра. З огляду на фінансову ситуацію у світі не є побажаним устійнити вже тепер вартість доляра в золоті. Президент Зл. Держав є уповажнений обнизити вартість доляра, одначе не нижче як до 50 прц. Докладний розслід ситуації велить йому припускати, що всяка ревальоризація нижче 60 прц. давньої вартости доляра не є в інтересі краю.

Два москвофільські гимни.

Чи галицькі москвофіли утотожнювали Русь з царською Росією?

Австрійський окружний суд у Самборі, що складався у більшості з поляків, правосильним присудом з 3. XI. 1915 р. до чч. Vр 1768/15 засудив побережника Стефана Курбілка, сина Андрія з Бахноватого, турчанського повіту, на кару трьох літ, підвищену Найв. Трибуналом у Відні на пять літ тяжкої вязниці, за злочин головної зради Австрії з § 58 ц і 59 ц з. к., за те, що він поширював на письмі від 1904—1913 р. між членами читалень тов. ім. Качковського і „Русских Дружин" у Кривім, Митім і Бахноватім дві звязані зі собою пісні, а саме:

I) Пора, пора за Русь святую ідті синам на бой ура,
Пора за Русь неразделіму, вставать нам всем протів врага,
Бог нам поможет, Бог з намі, просніс народ,уже не спі.
Смело ступай атцоф следамі і церков русскую храні.
Пора, пора борцам народа спешіть под русское знамя,
Пора храніть атцоф завети, любіть Русі, єво імя і т. і.
II) А ми Руси, той орлиці, орлята не вороги.
Москалі чи галичани, Ми одной Руси сини.
Від Дунаю до Китаю імя русское гремить,
України ми не знаєм, ми знаєм лиш Русь одну,
Ми границь ні меж не знаєм, Русский край один велик.
Віра нас соединяет православна і язик.

Тими обома піснями з русофільською тенденцією взивав обвинувачений і побуджував членів згаданих товариств до боротьби за неподільну Русь як Росію проти Австро-Угорщини і побільшив небезпеку для останньої так, що навіть читальник з Кривого Максим Ґабрусь у 1914 р. вступив до російського війська як доброволець тому, що воно звалось „руское" і воював проти Австрії. Ці факти на жандармський донос, ствердили читальники як свідки; їх назви поминаємо.

Першу пісню, як програмовий ґал.-русский гимн, позволила австрійська львівська прокуратура друкувати, бо видно не розуміла слів „Ура до бою за нероздільну Русь", що тут іде про Росію і про урядову програму російської імперії, що хотіла приєднати до себе галицькі, буковинські та закарпатські землі. Наведена II. пісня, письмом лише поширювана москвофілами, мала пояснювати неосвіченим простір „нероздільної Руси" як майбутньої. Як з того видно, то добре зрозуміли цивільний окр. суд в Самборі і військові команди австрійські з 1914 р. зміст боєвої програмової I. пісні. Тому інтернували на основі списків передплатників москвофільських ґазет частину ґал.-русских, але за переконання, хоч хибні, не заслугували ці арештовані на переслідування. Загал українців їх не денунціював, але це пригадаймо, як поводилися проводирі ґал.-русских у часі російської окупації супроти українців. Ґал.-русскі устами д-ра Маркова виявили своє русофільство і ворожнечу до української державности перед Найв. Радою Антанти на весні 1919 р. і виявляють її досі співом I. пісні, як дозволеної в Польщі та Чехословаччині.

Тому у світлі згаданого присуду закиди д-ра Маркова і О. Хиляка в чч. 38—41 „Русского Ґолосу", що фальшиві доноси і свідоцтва українців спричинили інтернування і процеси москвофілів є зовсім неоправдані. Таж преціњ „русскі дружини" мали навіть російські прапори і вживали російської команди, тільки з українською звучнею, як доказує підручник О. Ґецева, друкований у Львові в 1911 р.

Б. О.

Як винародовлювались українці за Австрії до 1848 р.

ПОЧАТКОВА, СЕРЕДНЯ Й ВИЩА ШКОЛА БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ. — ЯКІ БУЛИ КАНДИДАТИ НА ГРЕКО-КАТОЛ. СВЯЩЕНИКІВ? — ЩО ВОНИ ВМІЛИ І ЧОГО НЕ ЗНАЛИ? — ПІДГОТОВКА КАНДИДАТІВ ДУХОВНОГО СТАНУ.

У народніх школах, так званих нормальних, учили через чотири роки по польськи і по німецьки. Про українську мову там не було ні сліду. Українська молодь, будучи приневолена вчитися польської мови й говорити по польськи, відвикала від своєї матірньої; ходячи на Службу Божу до польського костела, відвикала від своєї церкви; набираючи духа польської народности, тратила привязання до української народности. Ця молодь, покінчивши головні (нормальні) школи, чи вона пішла до ремесла, чи на послуги до крамниць по містах, до ґостинниць, по канцеляріях, або до польських дворів, була вже втрачена для українців. Хтож, питаюся, причина цього? Чи краєвий уряд? Цілком ні! — Поляки вчилися своєї польської мови, а чомуж українці своєї не вчилися? Тому, що поляки для своєї молоді постаралися про польську школу в народніх школах, а українські епископи про це не тільки не дбали, але й самі крім того українську мову із шкіл усували!

По ґімназіях викладали науки по німецьки й по латинськи (було дещо й греччини) через 5, а потому 6 років. Молодь у школі, поза школою і вдома говорила по польськи й на Службу Божу щодня ходила до польського костела. Українські епископи, зайняті чим іншим, не памятали за те, що вони пастирі й тієї молодої череди, яка головно простувала до духовного стану.

З ґімназії переходилося на фільософію, яка спочатку обіймала три, а від 1826 р. два роки. Тут до 1826 року була викладова мова латинська, а внутрі заведено німецьку. Поляки для своєї молоді постаралися про заснування катедри польської мови й літератури на львівському університеті. А чомуж українські епископи, маючи кількасот богословів в українській семинарії, а крім них стипендистів на фільософії, що їх екстерністами називано, до кількадесять, не постаралися про катедру української і старо-словянської мови? Тому, бо українські епископи, говорячи й пишучи по польськи, погорджували українською мовою, ані навіть не були за тим, щоби богослови й стипендисти були зобовязані ходити на польську літературу!

По скінченні фільософії молодь розходилася, одні, найчастіше німці й поляки, маючи на це засоби, йшли на права, інші на хірурґію або медицину; а українці, якщо їх так назвати можна, як найбідніші, тиснулися до семинарії, бо тут мали хліб, одяг і все потрібне.

Вступ до семинарії був легкий. Кандидата, що бажав бути прийнятим до семинарії, не питалися: чи вміє по українськи Отче наш, чи вміє читати по українськи, чи він протягом 12—18 років своєї дотеперішньої науки був хоч раз коли в українській церкві (він бо через увесь цей час, як ми вище говорили, на Службу Божу ходив до польського костела), чи він був або бачив коли українську Службу Божу. Ні, там

вас про це не запитували, а це тому, бо українські епископи, не маючи таких приписів від краєвої влади, не чулись уповажненими до таких питань.

А втім хочби кандидат не мав покликання до духовного стану, був картярем, пяницею і неморальним, щоби лиш мав першу клясу з обичаїв і предметів навчання, а часом одну або дві двійки, а до того приніс і виказався свідоцтвом убожества й моральности, яке, розуміється, завжди з похвалою було написане, його прийнято до семинарії.

Ходімож тепер до семинарії, бо це є народній інститут для українського клеру...

Увійшовши до української семинарії, диво! Нічого тут українського не почув ти, не побачив; слуги при вході говорять до тебе по польськи, семинаристи по польськи, наставники по польськи, все по польськи: промови, розмови, співи, забави по польськи, а навіть і повторювання з теольоґічних наук, яке відбували наставники з богословами, по польськи, і якби ще св. літурґія в церкві не відправлялася по українськи, міг би ти сказати, що це не українська, але польська семинарія!

Якіж науки давано українським богословам? Через чотири роки ходили вони до університету на теольоґію, предмети якої викладано по латински, а на четвертому році по польськи. Крім предметів приписаних для теольоґів латинського й українського обряду, нічого більше не вчили богословів в українській семинарії, так, якби вони приготовлялися до душпастирства не для українського, але для польського народу.

Алеж бо латинські епископи не вдоволяються теольоґічними науками на університеті, вони наказують учити богословів у своїх трьох семинаріях ритуалу, співу й костельних обрядів. Ми бачили у Львові й у Перемишлі, та як чули, й у Тарнові, як богослови в неділі і свята, рано й увечері, ходячи до катедри разом із своїми наставниками, а часто й у приявї епископів, як це ми частіше бачили за св. п. архиепископа Квіча й пізніших, співали утрені й вечірні.

Відоме нам також і те, що богослови латинського обряду читають славних проповідників, яких у поляків доволі, роблять із них виїмки й укладають проповіді, які декламуючи вправляються в потрібних для промовця жестах, і таким робом виходять на добрих проповідників, спосібних та ревних душпастирів.

А чомуж то українські епископи, маючи лиш одну семинарію у Львові, не обучували своїх богословів так, як латинські? А деж, як не в семинарії, повинні українські богослови вчитися того, що для душпастиря конче потрібне? а це тим більше, ніж латинським богословам, бо вони вже знають свою народню мову, а українські мають щойно її вчитися, бо або зовсім не знали її, або, як що колись знали, забули в школах; а до того повинні вони цілком наново вчитись і другої мови, в якій відправляються церковні набоженства, старословянської. Де, питаю далі, навчаться вони церковного співу, на якому, не маючи органів і музики, опирається ціле наше набоженство? де Ірмольоґіона, Требника, порядку, як літія, утреня, св. літурґія, вечірня тощо повинні відправлятися? Де вони навчаться значіння церковних обрядів, як не в семинарії? Деж, питаюсь іще, вони приготовляться на добрих учителів Христової науки, й на придатних і ревних душпастирів для свого народу, не маючи по парохіях ніяких помічних книжок, як не в семинарії, читаючи поучення наших золотоустих св. отців і пояснення св. письма, а яких, на жаль, не було за наших часів у семинарійній бібліотеці, і сьогодні, як кажуть, ще нема?! А чому українські епископи не завели за прикладом латинських, таких потрібних наук у своїй семинарії? Бо українські епископи, будучи зайняті чим іншим, не дбали за відповідну освіту для свого духовенства. Строго відповідять вони перед Богом за те, що висвячували людей без народньої і церковної мови, без знання церковного уставу, яке для кожного душпастиря потрібне, на вчителів українського народу й повіряли їм пастирство Христового стада, коли вони протягом кількох тижнів навчились у пресвітерці трохи читати по українськи.

Цим кінчимо перегляди шкіл, академій і семинарії, переходячи які, українське духовенство набирало освіти, яка його, як твердить о. Малиновський у своїй книзі,[1]) а о. А. Добрянський у свому календарі[2]) піднесла й поставила нарівні з латинським, а я до цієї думки додаю те, що саме ця освіта українського духовенства була причиною упадку нашої релігії і українського народу.

Мих. Возняк.

1) Тут автор мав на думці „Annales eclesiae Ruthaene".
2) Це мова про „Перемишлянина" з 1857 р.

(Продовження буде).

Забутий місіонар.

(З приводу повороту о. Р. Криницького ЧСВВ).

Хто з боку сіне іра ет студіо придивляється нашому громадянському життю і зростові нашої національної потенції, яка, без огляду на велитенські перепони, „еппур сі муове", той мусить запримітити, що це сакраментальне „еппур сі муове" („а все таки рухається") є виплеком не якогось акредитованого проводу, а наслідком геройської праці одиниць мало відомих і без „головачів" без авреолу.

І зновуж ніхто не заперечить, що тоді, як ріжним провідникам часто незаслужено, приписуємо ріжні заслуги, як генералам на війні, то навпаки про невідомих сірих робітників, які з повною саможертвою працюють на своїх відтинках життя мовчимо. Це у нас явище вже нормальне.

А проте в нас у кожній добі нашого громадянського істнування було сотні й тисячі невідомих, забутих героїв, яких ми чогось то не добачуємо, дарма, що сума всіх наших національних добутків є результатом їх ідейної, повної посвяти праці, та що без їх праці не було би у нашому громадському білянсі ніякого сальда.

Хочу пригадати нашому загалові невідому одиницю, скромного місіонаря **о. Рафаїла Криницького,** ЧСВВ, який приблизно тридцять років з подивугідним самовідреченням працював на нашій бразилійській кольонії і вернувся до рідного краю аж тоді, як його сили і здоровля вичерпалися до дна, як уже найліпша воля не давала йому змоги працювати.

Вже добігає до кінця другий рік від тої пори, як цей духовний жовнір-інвалід вернувся до своїх, а чомусь досі, ніхто не звернув уваги на цей поворот, так немовби всі відкладали це аж до хвилини його смерти, бо так, мовляв, буде зручніше. А проте о. Рафаїл не належить до одиниць, про яких годиться говорити аж у формі некрольоґу!

І хоч ми обидва на заразсному бразилійському ґрунті принципіяльно один одного поборювали, і то на зразковий „американський" лад, я всетаки вважаю моїм обовязком, хоч і так пізно, пригадати примусовий поворот цього духовного-інваліда з боевого поля, щоби хоч у части злагодити йому кривду.

Коли я в 1922 р. приїхав до Бразилії до відомої праці, я запав на [illegible] з конечности зішовся з о. Рафаїлом, який уже тоді мав за собою яких 20 років місіонарської праці в Бразилії і мав цю перевагу над усіми своїми товаришами звання, що мав за собою традицію першого організатора духовної публіцистичної праці, в ролі редактора „Бразил. Місіонаря", а відтак „Праці", та що міг записати на свій рахунок найбільше місіонарської, надмірно важкої і любовю освяченої, праці, що був найкращим популярним проповідником, а врешті тим, що і тоді він мав найтяжчий терен роботи, місто Куритибу і велитенські простори довкола столиці Парани.

Не знаю, чи найдеться у нас ще більше таких духовних, що мали би нарівні з о. Криницьким право називати себе місіонарями.

Людина не старша віком над сороківку — молода духом і витримала, до краю фізично виснажена і квола, образ отих середньовікових анахоретів — так виглядав о. Рафаїл, коли я вперше з ним зустрівся. Це була руїна людини, голодомор чи сухітник, а не робітник, від якого його звання вимагало, щоби він що кілька днів мізерними залізницями, або верхи, або підводами, жахливими дорогами, на жарі сонця, або на стужі, або слітними днями, перекидався з одного пункту до іншого, нераз на сотні кільометрів дороги.

Не було одної оселі на велитенських просторах Бразилії і Арґентини, не було такої „фазенди", де працювалиб хоч дві-три українські родини, деб він не був, де частіше, де врядигоди. На території величини Европи він знав особисто кожного українського поселенця, знав історію його еміґрантського життя, знав його хатні умовини.

Не знаю, чи найшлось би багато людей, які нарівні з о. Рафаїлом булиб так дуже покривджені щодо сну. Нераз доводилося мені відбувати з ним дорогу, дорогу важку і довгу, та я не мав нагоди бачити його виспаним. Дрімав у вагоні, дрімав на підводі, дрімав на сідлі, спав між одною і другою сказаною фразою, спав їдячи й ходячи. Та мабуть мало було в нього сну в ліжку, дві-три години на добу. До такого сну о. Рафаїл не мав нагоди.

Людина ділова, щира і скромна у своїх життєвих вимогах — він ніколи не мав нагоди бути самітним: все його потребували, як вже не з його роботою, то принаймні до гутірки, до щирої розмови. Потребували його всюди: у церкві, у школі, на зборах, на концертах і аматорських виставах, на всіх патріотичних імпрезах. Потребували його приявности, його поради, його роботи, його гроша. І завжди був він бідний і все задовжений, бо про свою особу забув; знав і думав тільки про інших — про загал і одиниці. Кожний приїзжий освічений іміґрант у першу чергу знайомився з ним, користувався його гостинністю, порадою, грошевою допомогою, аж до залізничих білетів включно. Сам-же о. Рафаїл був бідний, аж надто вже бідний. А проте на все найшлися в нього гроші.

Коли треба було до делеґації до уряду включити одного священика, всі відмовилися недостатком грошей; він один — він, найбідніший з усіх, — поїхав в далеку дорогу, яка вимагала кілька днів часу і кілька сотень. Коли приїхала до Куритиби нова українська вчителька і відкрила школу для нашої дітвори, що вже й по українськи не вміла говорити, він, бачучи прегарні результати її праці, і чуючи, як гарно діти співали в часі богослужень патріотичні пісні, десь добув гроші і перебрав утримання вчительки на свою кишеню. А сам ходив трохи не босий і в латаній рясі.

Що з того, що місія дорікала йому, що його праця нічим не збогачує спільної каси, а навпаки є надто коштовна? О. Рафаїл як справжній місіонар не розумів, що таке приватна власність. При свому богатстві душі і щедрости князя він завжди був жебраком. Зате кілько він роздав рідним зі скарбниці свого духа і серця. Хто з наших земляків не є його довжником?

А проте, коли після довгих-довгих років надсильної праці, якої труднощів не уявить собі ніяк той, хто не знає життя в Бразилії, він вертався до краю до заслуженого відпочинку, то не віз зі собою нічого, хіба докраю змордоване тіло, духове виснаження, зломану ногу, спогад дня, коли до його хатини впала, пробиваючи стіну, револьверова куля, і свідомість, що поверх того, що він зі себе рідній справі дав, він уже не був у змозі щось дати.

А чи багато найдеться у нас одиниць, які мали би цю свідомість?

П. Карманський.

Чи знаєте?...

Чи знаєте, що число й вигляд щоденної преси є мірилом культурної вартости народу? І що світ оцінює нас у першу чергу й головно на основі того, яку скількість друкованого слова, вокрема щоденників, наш нарід консумує?

Коли це знаєте, то чому не приложите і своїх рук до розбудови нашого щоденника? Не відкладайте тої справи на пізніше під притокою, що маєте ще час, бо у світі того ніхто не робить! Не будьте „пізним Іваном" і шліть негайно передплату та заохочуйте й інших до передплати „Діла"!

Громадянин, що не читає постійно „Діла", не варт називатися громадянином-українцем.

—o—

Землетрус в Індіях.

ЛЬОНДОН, 16. І. ПАТ. Як повідомляють з Калькути, в Джамальті завалився наслідком землетрусу залізничий двірець. Кільканадцять осіб згинуло. Підземні потрясення відчуто в цілих Індіях. В місцевости Патна згинуло 10 осіб, в Пана 9. Багато будинків завалилося.

БОМБАЙ, 16. І. ПАТ. На основі останніх звідомлень жертвою землетрусу в північних Індіях стало 25 осіб убитих і понад 200 ранених. Найбільше потерпіли міста: Бенарес, Лукнов, Фатегпур, Патна. Тіла багатьох жертв находяться ще під звалищами.

—o—

ВПАВ АЕРОЛІТ.

РИМ, 16. І. ПАТ. Із Єгипту повідомляють, що біля місцевости Бен Назар у північній частині Гор. Єгипту впав великий аероліт і спричинив величезний стовп диму та голосний гук. Чути його було в промірі 30 км. Із Олександрії вибралася наукова експедиція, щоби оглянути аероліт, що вбився в пустинний пісок.

—o—

ПОЧЕСНИЙ НІМЕЦЬКИЙ ДИПЛЬОМ ДЛЯ МАРШ. БАЛЬБО.

РИМ, 16. І. ПАТ. Італійська преса повідомляє, що німецький амбасадор Гасель із головою німецького аероклюбу та летунським аташе Німеччини при амбасаді в Римі вручили маршалові Бальбо почесний дипльом голови німецького аероклюбу. Дипльом підписав президент Гінденбург, міністр Ґерінґ і голова аероклюбу Келер.

Сойм

ЗАСІДАННЯ БУДЖЕТОВОЇ КОМІСІЇ ВІДЛОЖИЛИ.

Засідання буджетової комісії, на якому мали обговорювати буджет м-ства військових справ, відложили.

У вівторок не радили ніякі комісії польського сойму. В 4. годині попол. збирається сойм. На порядку ратифікація міжнародних конвенцій і кілька проектів законів.

У соймових кульоарах кажуть, що ППС іще нині зголосить маршалові сойму внесення видати амнестійний закон.

—o—

Дальше заломання курсу доляра.

ВАРШАВА, 16. І. ПАТ. На переломі вчорашнього й сьогоднішнього дня наступило дальше заломання курсу доляра. Причиною того заломання безсумніву є знаменні слова през. Рузвельта, сказані вчора в відручному письмі до конгресу. Президент уповноважений законодатним шляхом обнизити вартість доляра до 50 проц. Одначе точне розглянення положення каже йому здогадуватися, що всяка ревальоризація нижче 60% давньої вартости доляра не булаб в прилюдному інтересі. Тому, що курс доляра вдержувався останніми часами вище 60%, то не дивниця, що ті слова викликали знижку менше-більше саме до того рівня. Замітне, що рівночасно зі знижкою американської валюти обнизився в тій самій, а навіть дещо більшій степені курс англійської валюти. Видно з того, що Англія хоче забезпечитися перед усякими несподіванками.

Варшавська біржа зареагувала знижкою кабля на Нюйорк з 5.61 на 5.47, що відповідає 61.5 проц. давньої вартости доляра, а льондонські девізи з 28.70 на 28.05—28.08.

—o—

Православних епископів не притягли до відповідальности.

ВАРШАВА, 16. І. ПАТ. З міродатних джерел повідомляють, що не відповідає правді, поміщена в деяких часописах вістка про те, начебто в звязку з акцією прокуратури в справі розводової акції православного консисторя в Варшаві притягнено до відповідальности православних епископів.

—o—

Жертви землетрусу.

КАЛЬКУТА, 16. І. ПАТ. Згідно з урядовими даними жертвою землетрусу в Індії впало 56 убитих і 407 ранених. 24.000 домів ушкоджених.

ВІДГУКИ ДНЯ.

По чужих кутах.

Вчорашній день (15. січня 1934 р.) мушу зарахувати до дуже приємних. Був я на Загальних Зборах Ревізійного Союзу і почув там одну, милу для мого вуха, річ.

Вийшов на середину селянин у сердаку і сказав так:

„В нас, на селі, хто не має своєї власної хати — той не господар. А тут? Ось я приїзджаю до Львова на ріжні зїзди, збори, наради і бачу, що ми все тиняємось по чужих кутах. Можеб так у ювилейнім році Ревізійного Союзу оголосити складку на „Дім Української Кооперації", де булаб і саля на збори?"

Глянув я по „Ізбі Ремходзельнічій" і сплакнув. Справді тиняємось! Саля вбрана чужими бинлами і кокардами, по стінах портрети заслужених чи заслугуючих чужинців, а на долині — наші збори. Ніколи так сильно не вдаряє в очі рідна мізерія, як у таких випадках.

Приїзджає хтось із провінції, допитується, інформується: де та Стрілецька Площа, де той котрими вулицями йти?...

Є в нас, що правда, дві українські салі, з яких одна властиво не саля, а салька, а друга „зал" — але вони не до вжитку. „Зал" винайнятий, а салька — також. Лишається... Стрілецька Площа.

На балі, збори, зїзди і тим подібні свята.

Свого часу мали українські інваліди 32 тисячі долярів (перед Рузвельтом!), має „Театральна Кооператива" 8 тисяч долярів (перед і за Рузвельта!). Станиславів будує, кажуть, другу салю — не маючи ні 32 ні 8, а Львів боявся, хоч довго радив. Інваліди купили чиншовий дім, а „Театральна Кооператива" зложила гроші до банку.

На театральній площі склад вугля, дров і коксу, а на „Стшелецкім Пляцу" наші збори, вистави і балі.

А може... Може це палець Провидіння?! Може Львів чує інстинктом, що недобре булоб будувати нову салю!.. В „Народнім Домі" — Театр Розмаїтосьці, в салі Лисенка — кіно, вибудували-б українці ще одну її — авуж — цирк. Тільки гроші видалиб, а на Стрілецьку Площу як тьопають, так і тьопалиб.

Хіба на початку будови присягнув би виділ: „Не винаймемо салі нікому на постійне — побий нас Сила Божа. Амінь".

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ

— **„Distinction"** — косметичний кабінет вул. Коперника 42 а II. пов., тел. 72-18 виконує всякі косметичні заходи фахово-дипльомованими силами. Веде курси трьохмісячної науки косметики, що дають право виконувати практику самостійно. Вписи тривають. 734 1-5

— **Українську фільму** „Сорочинський ярмарок" висвітлять останній раз у Львові у пятницю 19. січня ц. р. в годині 12.30 у кіні „Марусенька".

— **Нова українська торговельна станиця.** До низки дуже скупо заступлених торговельних бранж у Львові прийшла ще одна дуже важна станиця, а саме склеп „Е-КО" з електротехнічними матеріялами, як лямпи, жарівки, батерії, акумулятори та радіоапарати власного виробу. Цей склеп є власністю інжинірської кооперативи, українських інжинірів „КІР", яка досі вела лиш інжинірські роботи. Відкриття того склепу є дуже на часі, бо у Львові, при такім великім числі українського населення мусить знайтися стільки клієнтів, які майже щодень потребують чи то жарівки, чи якої-небудь складової части радіоапарату, що з браку нашого відповідного склепу наганяло нашого покупця до чужих. Слід тільки побажати новому підприємству повного успіху та великого числа своїх клієнтів.

— **Українікa.** Проф. Д. Дорошенко надрукував у німецькім „Zeitschrift für Osteuropäische Geschichte" статтю про VII. Міжнародній Конгрес Істориків, що відбувався у серпні м. р. у Варшаві. — **„Slovansky Přehled"** у грудневім числі приніс статті: Хр. Гандева „Болгарська академічна молодь по війні" та О. І. Бочковського „До зїзду словянського студентства у Празі 1908 р." О. Бочковський як учасник та один з організаторів зїзду подає цінні згадки й інформації, що освітлюють участь українців у зїзді та польсько-українські й московсько-українські взаємини учасників зїзду. Як звичайно, в хроніці присвячено чимало місця українському культурному і політичному життю. — Орган грузинських політичних партій „Незалежна Грузія", що виходить як місячник у Парижі, постійно подає систематичний огляд українського життя на українських землях і за кордоном. В останнім листопадовім числі вміщено докладну інформацію про однодушний протест у справі признання Злученими Державами Америки СССР та наведено телеграми Комітету Рятунку України до президента Рузвельта.

— **Концерт українських народніх пісень у Моравській Остраві.** Радіо в Моравській Остраві передавало 20. XII. концерт хору опери моравсько-шлеського театру, що відбувся під орудою диригента п. Бартля. Концерт складався з композицій М. Леонтовича („Пряла", „Зайчик", „Мала мати одну дочку", „Зажурились галичанки", „Діду мій, дударику"), О. Кошиця („Колискова", „Задумала вража баба") та інші. Як пише „Moravskoslezsky Denik", хор співав дуже добре, дарма, що композиція і чужомовний текст пісень вимагали великої підготовки й уміння диригента. Концерт цей відмічено за одну з найліпших частин програми радія. Цей самий хор буде в кінці січня співати українські колядки та щедрівки.

— **Хто виграв на льотерії?** В осьмім дні тягнення 28 державної льотерії впали виграні на такі числа: 20.000 зол. на ч. 69047. 15.000 зол. на ч. 73262. 15.000 зол. на ч.6747 20038 15613. 10.000 зол. на ч. 46256 20369 78731. 5.000 зол. на ч. 1456 25231 35139 73715 96831 122890 129123 147644 169003 141553 93254. 2.000 зол. на ч. 24273 49876 80693 92902 105003 105539 115838 119603 125378 130672 130362 138024 142257 154316 160949 167484 725 4334 30908 32362 64052 64619 69118 92995 98590 118473 129666 136156 153732. 1.000 зол. на ч. 1352 4774 6037 12941 14762 18138 25107 30074 41410 47635 52703 55601 63867 72211 74636 82431 90501 94290 104851 105568 107251 110623 113724 115452 118312 123672 124770 129951 130806 131807 139425 146220 148751 147162 151717 154952 155631 163693 164959 8570 1316 15847 17576 22759 24964 28544 31941 38572 39058 39913 43692 44918 49291 49529 63419 69848 19771 83113 84815 85999 89634 90762 96351 100691 104273 105886 109696 113230 120676 123641 128320 129641 134021 135026 136906 143160 143290 146104 146851 148758 151693 158753.

— **Львівська хроніка.** Б. технічного управителя ратуша, Франца Машталера засуджено на рік вязниці за грошеві зловживання при виплаті робітникам. — Арештовано купця і власника реальности Якова Тіґера за ошукаанство при парцеляційній умові, наслідком чого парохія Святих Пятниць у Львові стратила 6.000 долярів. — У трафіці С. Аґіда при вул. Леванчній вкрали тютюневі вироби вартости 10.000 зол. — На жидівському цвинтарі поперетинала собі ножицями жили Й. Хамайдесова зі Золочева, з жалю за чоловіком, що помер на серцевий удар. Забрали її до шпиталю. — При вул. Кубасевича перед міським урядом III. дільниці в черзі безробітних, що ждали на бони для безплатних обідів робітник Куризба постріляв тяжко робітника Стаська, з яким мав якісь порахунки.

— **Відгомін цвинтарної бучі.** Перед суддею Немéнтовським у Львові стали 15. ц. м. студент політехніки Стефан Луців і монтер Іван Климків, обвинувачені у викликанні бучі на Личаківськім цвинтарі при відкритті памятника Ів. Франкові. Як відомо, українська націоналістична молодь не хотіла допустити на цвинтар відділу Луґів, закидуючи його камінням. Поліція арештувала Луціва і коли всаджувала його до повозки, Климків старався цьому перешкодити, як каже акт обвинувачення. Студента Луцева засуджено на 7 місяців вязниці з припиненням, а Климкова звільнено від вини й кари.

— **За летючки ОУН.** Перед трибуналом присяжних суддів у Львові стануло кількох парубків із Сокальщини за кольпортажу летючок ОУН. На основі вердикту присяжних засуджені: Ілько Масиник із Лучиць на 3 роки, Володимир Король на 2, Корнило Кравець на 2 і Гриць Харчун на 1 рік вязниці. Теодора Крука звільнено.

— **Стрілянина на селі.** Як повідомляє ПАТ, до Болехович пов. Дрогобич прибуло кільканадесять членів т-ва „Просвіта" з Дрогобича і злучившись з місцевими націоналістами вибили шиби в домах кількох місцевих комуністів. В часі бійки, яка вивязалася між комуністами і націоналістами, впало кільканацять револьверових стрілів. Підчас стрілянини тяжко ранено націоналіста Теофіля Святинського, якого мусіли відставити до шпиталю. Чотири особи арештовано.

— **Краєва хроніка.** Окружний суд у Перемишлі засудив маґістратських екзекуторів Казимира Антоновича на 3 роки і Йосифа Барана на 2 роки вязниці за спроневірення 5.000 зол. — В Тишівниці, пов. Стрий, три замасковані бандити напали на дім Миколи Феталаша, закололи його ножами і вкрали 8.000 зол. — В Пятницях, пов. Добромиль 25-літній Фр. Столярчик убив сокирою свого 57-літнього батька.

— **Студент-торговець живим товаром.** У Варшаві почалася судова розправа проти б. студента університету й службовця ПКО Маріяна Серочинського, обвинуваченого в торговлі живим товаром. Жертвою його впали передовсім зредуковані умові робітниці.

— **Ріжні вістки.** На балю резервових офіцирів у Варшаві застрілився з невідомої причини поручник 3. п. уланів Тад. Ловчевський. — В Тірнові збунтувалися в місцевій вязниці вязні, переважно політичні, наслідком чого прийшло до стрілянини зі сторожею та військом. Були жертви по обох сторонах. — У Моржі (Швайцарія) померла жінка Падеревського на 74 році життя.

— **Оригінальне свято уродин.** Віденський лікар, д-р А. Панеш, що скінчив 70 літ, у день своїх уродин, що припадають у січні вибрався з численними своїми приятелями та однодумцями над Дунай, викупатись у замерзлій ріці. Д-р Панеш заснував товариство „Холоди себе щоденно" і твердить, що студена купіль необхідна для здоровля.

— **Видавничий рух у чехів.** За останні три роки видавничий рух у Чехословаччині трохи ослаб. Коли у 1929 р. річно появлялось тач 7861 нових книжок, то в 1930 було їх тільки 5878 і у 1931 р. усього 5814. Статистика за останні два роки ще не готова, але вже нині відомо, що вона ствердить новий спадок. Цікаве, що одночасно скількість виданих німецьких книжок у Чехословаччині за той час зросла, а саме у 1929 р. появилось 655 нім. книжок, а у 1931 р. вже 778. Коли рівняти всі ті цифри з нашим книгарським рухом, то краще не робити висновків. Книжка не є ще для нашого громадянства предметом не то буденної, а навіть недільної потреби.

— **Специяліст від подруж.** Брюссельська поліція шукає за одним міжнароднім ошуканцем, що у ріжних країнах виступає під ріжними прізвищами і ріжними масками, але скрізь уживає того самого способу на легковірних — виступає як кандидат до подружжа. Недавно жертвою цього ошуканця впала одна вдова-міліонерка у Брюсселі, що хотіла вийти заміж у 45 р. життя. З нею познайомився елегантний пів. денний американець, дипльомат, що очарував її своїми манерами, робив їй дорогі дарунки. Одного дня виїхав він до Риму, підтримував живе листування, розмовляв телефонічно, врешті прохав її купити у Брюсселі бриліянти, з яких він має зробити дарунок комусь із рідні і доручив їх передати одній знайомій графині. Міліонерка так вірила свому нареченому, що виложила на ці бриліянти власних 200.000 і передала їх вказаній особі. Минуло аж два тижні, заки вона ствердила, що вся ця інтрига була твором хитрого ошуканця, що має на совісти багато багатих жертв. Досі поліція його і його спільників не зловила.

— **Застрілив маму пятеро вовченят.** До редакції одного канадійського часопису в Монтреалі прийшов чоловік у кожусі з песятом на рамінці. Щойно як люди краще приглянулися, пізнали, що то вовченя. Чоловік той то був ловець, що ловив звірі на залізо. Йшов околицею Квібеку додому й тут напала на нього кремезна вовчиця. Мав іще час добути револьвер і застрілити вовчицю. Та ловець був дуже перетомлений, тому оставив убиту вовчицю на місці. Був теж ранений у бою з вовчицею. Приволікся до якоїсь хатини, щоби спочати й вимити рани. Як на другий день вернувся на місце, де оставив вовчицю, застав там пять вовченят, що жалісно завивали біля неживої мами. Дався без труду зловати до мішка. Ловець дав їм молока, накормив. Потім 4 продав до звіринця, пяте лишив собі, щоби освоїти. Гадає, що буде в нього добрий сторож.

— **Гумовим човном до Північної Африки** вибралися два молоді німці, брати Шільдмани. Вони почали свою подорож на озері Комо, звідки поплили рікою По до Адрійського моря і доїхали до Анкони. Звідти перевезли човен до Орото і доїхали ним по Тибрі до Риму. Звідси переїдуть Тиренським морем до Палермо і Тріполісу, а коли переплинуть північну Африку, мають охоту вибратись через Червоне Море до південної Африки.

— **Дорогий пес.** Якийсь зматор псів у Ню Йорку відкупив від відомої годувальниці псів у Льондоні панни Джейн Лейн одного малого пуделя за 350 долярів. Це рекордова ціна за представника собачої породи. Навіть циркові пси, що заробляють самі на себе і утримують своїми виступами своїх власників, багато дешевші.

— **Хто з присутніх на кооперативній Академії** у вівторок 16. ц. м. у Вел. Театрі замінив у лівій гардеробі на партері кальоші — зволить зголоситися туди, щоби віддати чужу й забрати свою власність.

—o—

СПОРТ.

УКРАЇНА — ЧОРНІ.

Змагання цих дружин за гаківкове мистецтво А-класи львівської округи відбудеться в середу 17. ц. м. на торі при вул. Пелчинській. Початок: год. 7.30 веч.

МІЛІОН ВИДЦІВ НА ФУТБОЛЕВИХ ЗМАГАННЯХ В ОДНОМУ ДНІ.

Минула субота була в Льондоні днем копаного мяча в повному того слова значінні. В самому Льондоні відбулося 6 великих змагань за мистецтво і чашу Англії, на яких занотовано понад 200.000 видців. Найбільшу скількість видців стягнув меч льондонської дружини Тотенгем Спарс проти дружини Евертон з Бермінгему, яка боронить чаші. Виграли льондонці 3:0. Видців було кругло 60.000. Чолова дружина в теперішніх мистецтвах Англії, Арсенал, розіграла змагання на провінції з мало знаною дружиною з містечка Лютон і виграла з трудом 1:0. Загалом в суботу відбулося в Англії 32 змагання за мистецтво. Тим мечам приглядалося приблизно 1 мілїон платних видців.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Марко Орач: **НОВІТНІ ЧАРИ.** Оповідання з життя нашого села. Львів, 1934. Накладом Т-ва „Просвіта", Стор. 32. Форм. 16°.

Інж. М. Творидло: **ПРО ШТУЧНІ ПОГНОЇ.** Львів, 1934. Накладом „Сільського Господаря" у Львові. Стор. 40. Форм. 16°.

Т. Є. Красиславич: **СПОКУСНИК,** кооперативний чортик. Казка-правда на 3 дії. Львів, 1933. Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Стор. 48. Форм. 16°.

Проф. Альфонс Концільятор: **КІНЕЦЬ СВІТУ,** предсказаний Преч. Д. Марією в Ля Салет. (Ля Салет (La Sallette) найближча будучність). За дозволом автора переклав з німецького о. **Петро Дзедзик.** Львів, 1933. Стор. 100. Форм. 8°.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Середа 17. I. год. 7·30 веч. „Івар Кріґер". (Абон. 9.)

Четвер 18. I. год. 7·30 веч. Концерт Польського Товариства Музичного.

Театр Ріжнородностей.

Середа 17. I. год. 7·30 веч. „Фотель 47" (Абон. 8).

Четвер 18. I. год. 7·30 веч. „Фотель 47". (Абон. 8).

Кіна.

АДРІЯ: „Кіноманіяк" (Гарольд Льойд).

АПОЛЬО: „Пять хвилин перед шлюбом".

АТЛЯНТІК: „Ґраф Заров".

ВАНДА: „Волоцюга".

КАСІНО: „Дайте мені чоловіка" (Анні Ондра).

КОЛІСЕЙ: „Прощання зі зброєю"; ревія „Карнавалове божевілля".

КОПЕРНИК: „Шибеник з Еспанії".

МАРУСЕНЬКА: „Шибеник з Еспанії".

МІРАЖ: „Дика дівчина" (Клара Бов).

МУЗА: „Остання цариця".

ПАЛЯС: „Велика княжна Олександра з Єріцою та Шлезаком).

ПАН: „Дочка полку" (Анні Ондра) та ревія.

ПАСАЖ: „Втрачений експрес".

ХИМЕРА: „Божевільна ніч у Зоо".

СТИЛЕВЕ: „Шпіон у масці" (Ганка Ордонівна) і ревія „Блакитний експрес" зі Ст. Стадниківною.

УТІХА: „Фліп і Флап у подружій неволі" та ревія.

Закордонне радіо.

Середа, 17. січня 1934.

Відень (506,8) 22·15 Концерт. **Братислава** (298,8) 12·35 Концерт, 10·40 „Дон Хуан" оп. Моцарта, **Прага** (470,2) 17·35 Вокальний ресіталь, 20·05 Симф. концерт, **Лягті** (1796) 18·00 Пісоньки для дітей, **Білгород** (437,3) 19·20 Мельодії, **Берлін** (356,7) 21·00 Симфонія III Ес-дур (Ероіка) Бетовена, **Кенігсвустергавзен** (1546) 14·45 Діточі пісоньки, 19·00 Концерт, **Букарешт** (212,6) 17·00, 18·15 Концерт, 20·55 Спів, **Будапешт** (549,5) 19·30 Опера, **Рим** (420,8) 17·10 Легка музика, 21·00 Опера.

Четвер, 18. січня 1934.

Відень (505,8) 12·00, 20·30 Концерт, 17·10 Віольончеля, 19·00 Стирійська народня музика, **Братислава** (297,8) 16·00 Музика, спів, **Брно** (325,4) 17·25 Вокальний концерт, **Прага** (470,2) 11·05 Концерт гумор. тріа, **Лягті** (1796) 18·40, 19·05 Спів, **Париж** (1714) 21·00 „Вільний стрілець" оп. Вебера, **Штрасбург** (349,2) 21·30 „Понтійський Пилат" оп. Бретаня, **Атльона** (531) 20·30, 22·15 Спів, **Білгород** (437,3) 17·00 Спів, **Рига** (238,5) 19·05 „Країна усміху" оп. Легара, **Кенігсвустергавзен** (1546) 17·20 Сучасні пісні, **Ляйпціг** (382,2) 22·55 Сонети скр. Бетовена, **Будапешт** (549,5) 17·05, 22·55 Циг. оркестра, **Мілано** (368,6) 20·40 „Ля прінчіпеса Пісельо" муз. казка Петралія, **Рим** (320,8) 12·40, 17·00, 20·40 Концерт.

Львівське радіо.

Середа, 17. січня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05, 12·33 Ревієві пісоньки з грам. плит, 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Арії та пісоньки (Біччо, бас), фортепян, 15·55 Нар. танки (з грам. плит), 16·10 Для старших дітей: „Про справжніх морських мужів", Коляди, „Подорож міжпланетарним стрільном", 16·55 Концерт, 17·35 Спів (Роман Стебельський, тенор), 18·00 Ловецтво й охорона природи, 18·20 Легкий концерт, 19·05 Всячина та грамофон, 19·25 „На межі літератури й дійсности" 19·50 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00 Концерт оркестри, 20·30 Пісоньки (Ганка Ордонівна) 21·00 Карнавалевий Фейлєтон, 21·15 Концерт із циклю „Сучасна форт. література", 22·00 Танкова музика, 23·15 Скрипкові віртуози (грам. плити).

Четвер, 18. січня 1934.

7·00—8·00 Ранішня авдиція, 12·05 Танкова музика з гр. плит, 12.35 Концерт (музика, спів), 15·25 Збіжева біржа, 15·30 Господарські вістки, 15·40 Сальоновий концерт, 16·55 Концерт інстр. квінтету, 17·25 Спів (Довнар-Запольська, сопран), 17·50 Відч. „Екзотизм найближчої будучини", 18·20 Авд. „Віяльце леді Уіндермір" Оск. Уайльда, 19·03 Поетичні хвилини, 19·15 Всячина, 19·25 Відчит, 19·40 Світовий комунікат, 10·43 Спортові вістки, 19·55 Сільва рерум, 20·00, 21·15 Легка музика, пісоньки, 21·00 Почт. скринька. 22·00—22·30 **Концерт колядок і щедрівок у виконанні хору „Сурма".**

—o—

БІРЖА.

ГРОШІ.

У Львові долар у приватних оборотах 5·40 зол.

У Варшаві були такі курси: Льондон 28·05—28·07, Париж 34·92, Берлін 210·75, Цюріх 171·95, Амстердам 357·40, Нюйорк кабель 5·47 і пів, Нюйорк чеки ——.

ЗБІЖЕ.

За 100 кг. льоко ст. над. пар-тас 200 км. Ціни ринк.	золотих від	золотих до
Пшениця двірська	19·25	19·50
Пшениця збірна	17·75	18·—
Жито одноціле	13·75	14·—
Жито збірне	13·75	13·25
Ячмінь броварняний	—·—	—·—
Ячмінь на мливо	10·25	10·50
Овес двірський	9·25	9·75
Овес двірський незамок	16·50	10·75
Овес збірний	7·50	8·—
Кукурудза краєва	—·—	—·—
100 кг. льоко Львів	**від**	**до**
Пшениця двірська	21·—	21·25
Пшениця збірна	19·25	19·50
Жито одноціле	15·10	15·25
Жито збірне	14·75	15·—
Ячмінь на мливо	11·25	11·50
Овес двірський незамок	11·50	11·72
Мука пшен. люксусова	36·—	38·—
Мука пшен. 50%	34·—	36·—
Мука пшен. 60%	32·50	34·50
Мука житня 55%	26·—	26·50
Мука житня 65%	24·50	25·—
Мука житня ситкова	15·—	16·—
Висівки житні	7·75	8·25
Висівки пшеничні	9·50	10·—

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 16. I. масло 2·30, молоко, —·19, сметана —·70, яйця 6·—6·10.

Тенд. на молоко і сметану удержана, на яйця знижкова.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замісць квітів на домовину бл. п. Д-ра Дениса Зарицького зложила на Рідну Школу 5 зол. Олена з Зубрицьких Кулачковська, Львів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

ТИЖДЕНЬ ФІРАНОК — трідільні від 5.60 зол., філе ручної роботи за безцін. Найвибагливіші моделі Crouchet, Brugges, Venice, Indanthren. — ФРАЙЛІХ, Сикстуська 21. 660 8—?

ЖАРІВКИ та всілякі матеріяли електроінсталяційні найдешевше у фірмі Е. Гавсман. Львів, Пасаж Гавсмана. 2/56 14—?

З ПОКОЇ кухня, повний комфорт до винайму, Генінга 20. Мороз. 951 4—3

КУРС КРОЮ, шиття і моделювання ранішний і пополудневий починаю. М. КОЗЛОВСЬКА, Львів, Академічна 22. I. п. 16/22 3—?

ВІТРІВКИ імпреґновані, спортові камізольки з рукавами поручає казково дешево: Виробня „ПАЛІЮМ" Гетьманська 22, побіч Промислового Музею. 13/47 3—?

ШЕВСЬКУ машину оказійно продам Львів, Руська 3. Беряк 3—3 936

КОСМЕТИЧНИЙ інститут „СЛАВА", Львів, Оссолінських 13, для Пань, Панів: лікує всілякі дефекти шкіри. Запобігає передчасному лисінню. Фарбує волосся, брови, вії. 2—10

КОСМЕТИЧНА ШКОЛА Добрянської-Рогатин, Львів, Оссолінських 13, дає право відкриття косметичного кабінету. Проспекти висилаємо. 2—10 957

ІНСТИТУТ косметичний „СЛАВА" Оссолінських 13. прийме практикантку. 957 2—2

ЛЕКЦІЇ німецької, французької, англійської мов для молоді всіх шкіл і дорослих. Записуватися Куркова 26. II. 9. або Мохнацького 12, школа. 958

ЖІНОЧЕ футро в добрім стані, імітація попелиць за 250 зол. на продаж у фірмі Юліяна Глушівського. Львів, Коперника 16. II пов. Тел. 54-46. 1—1 959

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Присилайте передплату!

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошенеі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0·55
1 „ одношпальтовий в тексті і новинках . . „ 0·60
„ на першій сторінці . . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по купно, продаж, винаєм і т. п. . . . зол. 0·15
шукаючі праці . . . . . . „ 0·10
слова товстим друком подвійно. „ 0·07

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 450·—
„ „ 1/2 . . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . . „ 70·—

За редакцію відповідає Олександер Костик.

Видає Видавнича Спілка „Діло"

З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.